

AKTUÁLIS OLDALAK

Gyógyszerészet 43. 362–363. 1999.

Elkészült a FoNoVet III. kézirata

Dr. Bagó György¹, dr. Kata Mihály² és dr. Stampf György³

A FoNoVet előző, II. kiadása 1973-ban jelent meg. Tavaly tavasszal – több kezdeményezés után – megalakult az a szerkesztőbizottság, amely koncepcióját kidolgozva 1999. májusára összeállította a FoNoVet III. kézirátát. A könyv megjelenése még ez évben várható. Ismerkedjünk meg vele.

1. Előzmények

A FoNoVet első kiadása dr. Kovács Jenő professzor elnöklése alatt, 3100 példányban 1968-ban látott napvilágot és 1971. január 1-jétől lett érvényes. Szerkesztői szándéka szerint olyan szabványosított vénymintákat kívánt magába foglalni, amelyek gyógyszerei a fontosabbnak vélt állatbetegségek orvoslására a szerzők tudása szerint leginkább megfeleltek. Összeállítása a VI. Magyar Gyógyszerkönyv előírásai alapján történt és a vényein felírt komponensek minden gyógyszerárban rendelkezésre álltak. A kiadvány számos egyéb fontos információt is tartalmazott [1].

A FoNoVet II. kiadása azért vált szükségessé, mert az első kiadás „*alig egy hónap alatt teljesen elfogyott, ... s mire e tény ismertté vált, további példányok változatlan nyomására már nem volt lehetőség*”. Emiatt a szerkesztőbizottság javaslatot tett az Eü. Min. és a MÉM illetékes főosztályának arra, hogy a második, átdolgozott kiadás 1973. első negyedévében jelenjen meg. Most már 5800 példányban adták ki [1].

A magisztrálisan rendelt készítmények előnye – a(z akkor) nehezen és korlátozottan hozzáférhető, főleg külföldi gyári készítmények, az individuális rendelés lehetősége, e gyógyszerek nagy stabilitása és viszonylag olcsó ára – következtében a 80-as évek végére a II. kiadás példányai is teljesen elfogytak. A megjelenése óta eltelt 26 év alatt legalább 2500 állatorvos végzett, 600–700 új közforgalmú, illetve több, mint 200 állatpatikát alapítottak. (Következésképpen a FoNoVet II. annyira hiánycikk lett, hogy az állatorvoshallgatók csak fénymásolatban találkoztak vele, illetve az újonnan létesített gyógyszerárak meg úgy kölcsönöztek innen-onnan egy-egy példányt addig, amíg a patika megnyitását engedélyezték).

Ennélfogva a *Gyógyszerészet*-ben már 1988-ban „*Felhívás*”-ban kértünk adatokat a gyógyszerészekről [2]. Párhuzamosan természetesen az állatorvosok is összegyűjtötték ötleteiket, meglepően sok javaslatot kaptunk, s már-már a szerkesztőbizottság is összeállt, amikor jött a rendszerváltás.

Tíz évvel később, 1998. szeptemberében „*Tájékoztató a FoNoVet új kiadásáról*” címmel ismét segítséget kértünk olvasóinktól [3]. Ezúttal is sok újabb vényelőíratot és tanácsot kaptunk.

Még távolabbra visszatekintve a *Norma Pauperum* – a ma használt FoNoVet elődje – 1850-től volt érvényben. Sorozata hat kiadást ért meg és 1940-ben a *Formulae Normales* váltotta fel. Jelentősége kettős. Egyrészt a szegény sorsú betegek gyógyszerekkel történő ellátását szolgáló és rendeletileg is kötelező érvényre emelt szabványgyűjteményt világviszonylatban első ízben Magyarországon vezették be. Másrészt – az állatok járványos megbetegedéseiben – az I. kiadás vénymintáinak rendelkezését engedélyezték a szegények beteg állatai gyógyítására is. A II. kiadás (1873) előiratait már általánosan – tehát nemcsak járványok esetén – lehetett rendelni a szegény sorsúak állatai számára. Az éppen száz éve, 1899-ben megjelent IV. kiadásban új volt az *electuarium* gyógyszerforma, ugyanakkor vényei állatgyógyászati célra már nem voltak rendelhetők [4]. Ennélfogva a *Norma Pauperum* – némi túlzással – a FoNoVet őseinek tekinthető.

2. Szerkesztési alapelvek

Az elmondottak és a közben lezajlott változások kellően indokolják a FoNoVet újbóli kiadását. 1973. óta ugyanis megjelent a Magyar Gyógyszerkönyv VII. és a *Formulae Normales* VI. kiadása, új törvényekkel szabályozták a gyógyszerárak működését, a humán és a veteriner gyógyszerek forgalmazását ill. reklámozását, a Magyar Gyógyszerész Kamara és a Magyar Állatorvosi Kamara tevékenységi körét. Alapvető szemléleti változást jelent a várakozási idő fogalmának bevezetése. Az egykor Európaszerte jelentősnek elismert hazai állatállomány 50–60%-ára csökkent. Ugyanakkor a lakosság körében mind többen engedhetik meg maguknak társállatok tartását. Az Európai Unió országaiiban magisztrális készítményeket lényegében csak hobby-állatok részére engednek rendelni.

Természetes, hogy e körülményeknek tükröződniük kell a FoNoVet III. lapjain is. Ennélfogva az új kiadásban *nem lehetnek olyan készítmények, amelyeket élelmiszertermelő-állatok szisztémás kezelésére rendelne az állatorvos* (tej, tojás, méz, hús és hasonló termékek). Ugyanakkor szó van ezen állatok helyi, s a nem élelmiszertermelők (pl. hobby-állatok, diszállatok, társállatok) szisztémás kezelésére szánt készítményekről, továbbá az állat-kozmetikumokról és a kisállat-praxisról stb. Ezek teljesen új elvek!

Egyúttal megmaradtak a FoNoVet-re jellemző, már hagyományosnak számító jellegzetességek. Ezek a következők:

- a FoNoVet csak egy közös – gyógyszerészi és állatorvosi – kiadásban jelenik meg;
- a szerkesztők a vényeket a farmakológiai tankönyvekben szokásos, már ismert beosztás szerint csoportosították. Egy-egy hatástani csoporton belül a készítmények latin elnevezésük ábécérendje szerint követik egymást;
- a vényminták részletes előírataiban az erős hatású szerek mennyiségét a szerkesztőbizottság – helyszüke miatt, kényszerűségből – csak számmal jelzi és betűkkel nem írja ki, mivel a felírandó mennyiségek több állatfajra vonatkozóan is szerepelnek. Ha az állatorvos a vényen ilyen készítményt rendel, annak csak szabványnevet használja és mennyiségeket nem jelez, részéről tehát a számzerű tévedés lehetősége kizárt;
- erős hatású szerek rendelésekor a szabatos, félre nem érthető használati utasítást az állatorvosnak mindig fel kell tüntetnie. Ugyanígy szükséges eljárnia akkor is, ha a gyógyszert a szabvány használati utasítástól eltérő módon kívánja alkalmaztatni. E kivételektől eltekintve a gyógyszerész az előiratban megadott használati utasítást másolja rá a szignatúrára.

3. Szerkesztőbizottság

Az akkori FM illetékeseivel történt tárgyalást követően a FoNoVet III. szerkesztésének megkezdését és szerkesztőbizottságának összetételét 1998. április 28-i dátummal dr. Bálint Tibor FM főosztályvezető engedélyezte.

A kiadványnak az FVM szakmai megbízásából és felügyelete mellett kellett készülnie. A bizottság első érdemi megbeszélésére egyébként 1998. május 19-én került sor.

A bizottság elnöke: dr. Semjén Gábor egyetemi tanár, az ÁOTE Gyógyszertani és Méregtani Tanszékének vezetője. Titkára: dr. Lehel József. Gyógyszerész tagjai: dr. Bagó György az Országos Állategészségügyi Intézet főgyógyszerésze, dr. Kata Mihály SZOTE egyetemi tanár és dr. Stampf György SOTE egyetemi docens. További állatorvos tagjai: dr. Felkai Ferenc, dr. Szenci Ottó és dr. Tamás László.

A bizottság gyakorlatilag havonta – esetleg többször is – ülésezett. Gondosan megtervezett munkájára a szakmai elkötelezettség, ugyanakkor a partnerek szakmai véleményének messzemenő tisztelete és tekintetbevétele, empátia és a munka demokratikus vezetése volt jellemző. Jó volt részt venni e munkában!

4. A FoNoVet III. részletezése

A szerkesztők – az elmondottakon túl is – tudatosan törekedtek arra, hogy a készítmények között a higany- és

ólom-vegyületet tartalmazók számát radikálisan csökkentsék. A beérkezett gyógyszerészi és állatorvosi javaslatokra is tekintettel 135 olyan előiratot töröltek, amelyek fölött eljárt az idő.

Az előző kiadástól eltérően az új könyv *nem tartalmazza* majd

- a gombaellenes szereket,
 - a helyi érzéstelenítőket,
 - a hormonokat,
 - a vegetatív idegrendszerre ható szereket,
 - a kemoterápiás szereket és antibiotikumokat,
 - a parazitaellenes szereket,
 - a vérkeringés gyógyszereit,
 - a vérképzés, vérzéscsillapítás, vérfolyadék-pótlás gyógyszerei fejezetet és
 - injekciós, infúziós készítményeket.
- Ennek megfelelően a fejezetek száma 12-re csökkent. Terveink szerint a FoNoVet III. 146 készítményt tartalmaz, amelyek megoszlása az alábbi:
- 64 az előző kiadásból változtatás nélkül,
 - 27 az előző kiadásból módosított összetétellel,
 - 18 a FoNoVet II.-ből módosított állatfaj megjelöléssel átvett és
 - 37 új készítmény.

A FoNoVet III. *Előszó*-val kezdődik, amit a használatára vonatkozó rész és rövid rendeléstan követ. A *Függelék*-ben – egyebek között – táblázat tartalmazza a fontosabb élettani, klinikai és hematológiai adatokat, a Magyar Állatorvosi Kamara megyei szerveit, valamint az országos és a megyei tisztifőgyógyszerészi hivatalok postai adatait.

A FoNoVet III.-ba felvett készítmények hatóanyagai a VII. Magyar Gyógyszerkönyvben hivatalos gyógyszerek, vagy szerepelnek az OGYI minőségi előírataiban.

A könyvet a *Formulae Libres Kiadó Kft.* nevében Rose András gondozza [5].

A FoNoVet III. szerkesztőbizottságának tagjaiként ezúton is nagyon köszönjük mindazon gyógyszerészek és állatorvosok támogatását, akik előiratok, javaslatok és ötletek küldésével segítették kiadványunk megjelenését.

A FoNoVet III. szerkesztői remélik, hogy korszerű kiadványuk az állattartók hasznára lesz, egyúttal elnyeri mind a gyógyszerészek, mind az állatorvosok tetszését.

IRODALOM

1. FoNoVet I. és II. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968. és 1973. –
2. Gyógyszerészet 32, 164 (1988). – 3. Gyógyszerészet 42, 506 (1998).
- 4. Rádóczy Gy.: Gyógyszerészet 29, 461 (1985). – 5. Gyógyszerészet 43, 228 (1999).

Gy. Bagó, M. Kata and G. Stampf: *The manuscript of the third edition of the Veterinarian Formulae Normales has been completed.*

¹Országos Állategészségügyi Intézet, Budapest, XIV., Táborkodó u. 2. – 1149

²SZOTE GYTK, Szeged, Eötvös u. 6. – 6720

³SOTE GYOK, Budapest, Högyes Endre u. 7. – 1092